

Anna ja Jukka Soisalon-Soininen:
Mannerheim – Puolan vuodet

Äkkiseltään voisi luulla, että Gustaf Mannerheimistä on kirjallisuudessa kerrottu jo kaikki kertomisen arvoinen. Tuore kirja *Mannerheim – Puolan vuodet* osoittaa kuitenkin, että hänestä ja muista suurista hahmoista löytyy aina uutta näkemystä ja uutta tietoa.

Kirjan ovat toimittaneet ja kääntäneet Jukka Soisalon-Soininen ja hänen puolalainen vaimonsa Anna Soisalon-Soininen. Monille historian ystäville Jukka on tuttu mies. Hänhän on järjestänyt liiton matkoja Puolaan ja toiminut asiantuntevana oppaana.

Jo ennestään on tiedetty, että Puola ja puolalaiset olivat lähellä Mannerheimin sydäntä. Mannerheim oli kuitenkin tärkeä ja kiinnostava myös puolalaisille – etenkin puolalaisille naisille. Puolan ylhäisö halusi tutustua häneen. Hän olikin puolalaisille myönteinen poikkeus Venäjän armeijan upseerien joukossa.

Kauniit naiset hurmasivat Mannerheimin, ja kauniita naisia Puolassa riitti. Hän on sanonutkin, ettei vastaan tulleen kaunottaren perään kannattanut katsoa, sillä vastaan oli tulossa uusi kaunotar. – Puolalaiset naiset olivat maailman kauneimpia.

Yksi nainen oli ylitse muiden. Mannerheimin ja ruhtinatar Maria Lubomirskan ystävyys on aihe, josta on keskusteltu jo yli sadan vuoden ajan. Tämäkään kirja ei tuo mitään suoranaista uutta suhteen laatuun. Nyt jo edesmennyt Mannerheim-asiantuntija J. E. O. Screenkin oli ollut sitä, että kyse oli ”ystävyyssuhteesta”.

Aivan samoilla linjoilla kirjan sivuilla ovat ruhtinatar Marian lapsenlapsenlapset Gabriela Morawska ja Piotr Morawski. He perustelevat näkemystään ystävysten kirjeenvaihdolla. Kirjeet julkaistiin muutama vuosi sitten kirjana.

– Maria Lubomirskan ja tsaarin kenraalinen välinen ystävyys herätti paljon tunteita, ja keskustelu heidän suhteensa läheisyydestä jatkui vuosien ajan. Siitä keskustellaan edelleen, mutta kaikki on vain arvailua vailla mitään todellisuuspohjaa. Ikuisuuskyseminen on, voiko miehen ja naisen näin läheinen

suhde olla mahdollinen siten, että nimestään huolehtiva nainen pystyy sen muiden silmissä myös säilyttämään, he kirjoittavat ehkäpä hieman arvoituksellisesti.

Mannerheimin ja Lubomirskan tiivis kirjeenvaihto jatkui Maria kuolemaan saakka. Hän kuoli 1930-luvun puolivälissä. On huomattava, että Mannerheim oli myös Marian puolison ruhtinas Zdzislaw Lubomirskin hyvä ystävä. Lubomirski toimi Varsovan kaupunginjohtajana.

Menneinä aikoina suhteen laadulla saattoi olla jossain tilanteessa merkitystäkin. Voidaan kuitenkin ajatella, että sillä ei ole enää mitään merkitystä, oliko lopulta kyseessä rakkaus- vai ystävyysuhde. Nykyisin voimme pitää tärkeimpänä, että kummallakin osapuolella oli joku, jolle purkautua ja kertoa tuntemuksistaan. Tätä suhdetta onkin turha pohdiskella tämän enempää.

Mannerheim toimi Puolassa kahdesti. Ensin hän oli maassa nuorena upseerina vuosina 1889–91. Parikymmentä vuotta myöhemmin hän sai johdettavakseen rykmentin. Ensimmäisessä maailmansodassa hän johti venäläisiä joukkoja saksalaisia vastaan. Sekä Suomi että Puola olivat Venäjän vallan alla. Keskeisenä erona oli, että Suomella oli suhteellisen hyvä autonominen asema valtakunnassa. Puolassa sen sijaan kaivattiin kiivaasti uudelleenitsenäistymistä.

Mannerheimin yhteydet puolalaisiin ystäviin säilyivät pitkään maailmansodan jälkeenkkin. Hän tosin kävi maassa viimeistä kertaa vuonna 1919. Toisen maailmansodan aikana hän pystyi suhteillaan vaikuttamaan siihen, että natsien vangeiksi joutuneita puolalaisia vapautettiin tai helpotettiin heidän vankilaolojaan.

Kirja koostuu noin 25 artikkelista. Kuten yleensä artikkelikokoelmissa tässäkin teoksessa artikkelit eivät ole aina täysin yhteismitallisia sisällöiltään. Niissä on myös jossain määrin toistoja. Pieniä puutteita on myös joissain kieliasioissa, mutta niillä ei ole kokonaisuuden kannalta suurta merkitystä.

Jukka Soisalon-Soininen on kirjoittanut artikkeleista useita. Onhan hän tunnettu Puola-asiantuntija. Arvokasta on, että mukaan on saatu myös runsaasti puolalaisia kirjoittajia. Erityisen mielenkiintoista on, että kirjoittajien joukossa on joitain tekstissä esiintyvien hahmojen sukulaisia.

Kirja ei ole kertomus vain Mannerheimin seitsemästä vuodesta Puolassa. Mannerheimin vaiheethan ovat suomalaisille ja varsinkin historianharrastajille jokseenkin tuttuja. Kirja kertooikin paljon myös menneiden aikojen puolalaisesta

yhteiskunnasta sekä Puolan ja Suomen suhteista. Nämä asiat eivät välttämättä olekaan tuttuja suomalaisille. Aina ei tule mieleen sekään, että Puolassa oli vahva aristokratian luokka. Monet aristokraateista olivat kaiken lisäksi myös hyvin rikkaita. Mannerheim sulautui kuitenkin tähän joukkoon ilmeisen helposti, vaikka hän itse olikin köyhälistöä ainakin verrattuna hänen puolalaisiin ystäviinsä ja tuttaviiinsa.

Kirjaa kaunistaa erittäin runsas ja monipuolinen kuvitus. Osa kuvista ei ole tietävästi koskaan aiemmin nähty julkisuudessa.

Mutta kertooko teos myös jotain tästä päivästä? On luonnollista, että esimerkiksi nykyisin paljon puhuttua oikeusvaltio-ongelmaa ei tekstissä näy. Onko se kuitenkin löydettävissä puolalaisten ylpeydestä ja isänmaanrakkaudesta?

On laskettu, että Mannerheimista on kirjoitettu ainakin 500 kirjaa. Soisalon-Soinisten teos on arvokas ja mielenkiintoinen lisä tähän joukkoon.

Risto Jussila